

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum quicumque peccat ex certa malitia, ex habitu peccet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

aliquis dicitur ex malitia peccare in quantum ex mali electione peccat. siue etiam malitia dicatur aliqua peccata dicens culpa, ex qua oritur subsequens culpa, sicut cum aliquis impugnat fraternam gratiam ex inuidia: & tunc idem non est causa superioris, sed actus interior est causa actus exterioris, & unum peccatum est causa alterius, non tamen in infinitum: quia est deuenire ad aliquod primum peccatum, quod non caufatur ex aliquo priori peccato, ut * ex supradictis patet.

477. art. 4.

¶ Super Questionis septuagesime octauae, Articulus secundum.

ARTICVLVS II.

Utrum quicumque peccat ex habitu, peccet ex certa malitia.

In art. 2. eiusdem q. 78. aduer. e diligenter, quod quia peccatum ex certa malitia, & ex passione non specie, sed gradu perfectionis & imperfectio- nis differunt, prouenit quod in eadem specie, qui prius adulterium ex passione commisit, postmodum habitus ex certa malitia adhaerens: & quod prius a parte inferiori puniatur priuabitur postmodum transiens actuali iudicio, quod hic actus delectabilis nunc est malus postmodum a superiori inchoas ipse, scilicet electione non turbatus, sed conaturalitate pronus ad tale delectabile solo actuali iudicio uere boni delectabilis ad bonum rationis charitatis prius uerum autem, dicentes se cognoscere quod male faciunt, & quod uolunt nihilominus facere. scilicet. n. actualiter hoc esse nunc malum, quod in ipsa passione positi, dicentes se scire, mentiuntur: quia uis etiam habitus, ut dictum est, laborat uel non uolunt ignorantia actualis rectoris iudicij practici comparationis prosequendae, uel fugiendae.

Infr. art. 3. & Ro. 1. le. 2. 3.

6. 1. & 2. 1. 5.

Cap. 4. declinando ad fi. 10. 5.

Cap. 1. 10. 5.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod non omnibus qui peccat ex habitu, peccet ex certa malitia. Peccatum enim quod est ex certa malitia, uidetur esse grauissimum: sed quandoque homo aliquod leue peccatum committit ex habitu, sicut cum dicit uerbum otiosum. non ergo omne peccatum quod est ex habitu, est ex certa malitia.

¶ 2. Præ. Actus ex habitu procedentes sunt similes actibus, ex quibus habitus generatur, ut dicitur in 2. * Ethic. sed actus præcedentes habitum uiciosum non sunt ex certa malitia. ergo et peccata quae sunt ex habitu, non sunt ex certa malitia.

¶ 3. Præ. In his quae aliquis ex certa malitia committit, gaudet postquam commisit, secundum illud Prouerb. 2. Qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. & hoc ideo, quia unicuique est delectabile cum consequitur id quod intendit, & qui operatur quod est ei quodammodo connaturale secundum habitum: sed illi qui peccat ex habitu, post peccatum commissum dolent, poenitudine enim replentur prauis, id est, habentes habitum uiciosum, ut dicitur in 9. * Ethic. ergo peccata quae sunt ex habitu, non sunt ex certa malitia.

SED CONTRA. Peccatum ex certa malitia dicitur esse, quod est ex electione mali: sed unicui-

que est eligibile id, ad quod inclinatur per proprium habitum, ut dicitur in 6. * Ethic. de habitu uirtuoso. ergo peccatum quod est ex habitu, est ex certa malitia.

RESPON. Dicendum, quod non est idem peccare habentem habitum, & peccare ex habitu. Vt enim habitu non est necessarium, sed subiacet uoluntati habentis. unde & habitus diffinitur esse, quo quis utitur cum uoluerit: & ideo sicut potest contingere, quod aliquis habens habitum uiciosum prorumpat in actum uirtutis, eo quod ratio non totaliter corrumpitur per malum habitum, sed aliquid eius integrum manet, ex quo prouenit quod peccator aliqua operatur de genere bonorum: ita etiam potest contingere, quod aliquis habens habitum uiciosum, interdum non ex ha-

bitu operetur, sed ex passione insurgente, uel etiam ex ignorantia. Sed quicumque utitur habitu uicioso, necesse est quod ex certa malitia peccet: quia unicuique habenti habitum, est per se diligibile id quod est ei conueniens secundum proprium habitum: quia sic fit ei quodammodo connaturale, secundum quod constituitur & habitus uertitur in naturam. Hoc autem quod est ei cui conueniens secundum habitum uiciosum, est id quod excludit bonum spirituale: ex quo sequitur, quod homo eligat malum spirituale, ut adipiscatur bonum, quod est ei secundum habitum conueniens: & hoc est ex certa malitia peccare. Unde manifestum est, quod quicumque peccat ex habitu, peccet ex certa malitia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod peccata uenia non excludit bonum spirituale, quod est gratia Dei uel charitas. unde non dicuntur mala simpliciter, sed secundum quod: & propter hoc nec habitus ipsorum possunt dici simpliciter mali, sed solum secundum quod.

AD SECUNDUM dicendum, quod actus qui procedit ex habitibus, sunt similes secundum speciem actibus, ex quibus habitus generantur: differunt tamen ab eis sicut perfectum ab imperfecto, & talis est effectus peccati quod committitur ex certa malitia ad peccatum quod committitur ex aliqua passione.

AD TERTIUM dicendum, quod ille qui peccat ex habitu, semper gaudet de hoc, quod ex habitu operatur, quam diu habitu utitur: sed quia peccatum non uti, sed per rationem, quae non est totaliter corrupta, aliquid aliud meditari, potest conuenire quod non utens habitu, doleat de hoc quod per habitum commisit, & seruuque tamen talis poenitentia de peccato, non quia eis peccatum secundum se displiceat, sed propter aliquod incommodum quod ex peccato incurritur.

ARTICVLVS III.

¶ Super Questionis septuagesime octauae, Articulus tertium.

Utrum ille, qui peccat ex certa malitia, peccet ex habitu.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod quicumque peccat ex certa malitia, peccet ex habitu. Dicitur enim * Philof. in 5. Ethic. quod non est cuiuslibet iniusta facere, qualiter iniustus facit, scilicet ex electione, sed solum habentis habitum: sed peccare ex certa malitia est peccare ex electione mali, ut dictum est. ergo peccare ex certa malitia, non est nisi habentis habitum.

¶ 2. Præ. * Origenes dicit in 1. Periarchon, quod non ad subito quis euacuatur, aut deficit, sed paulatim per partes defluere necesse est: sed maximus defluxus esse uidetur, ut aliquis ex certa malitia peccet. ergo non statim a principio, sed per multam consuetudinem, ex qua habitus generari potest, aliquis ad hoc deuenit, ut ex certa malitia peccet.

¶ 3. Præ. Quicumque aliquis ex certa malitia peccat, oportet quod ipsa uoluntas de se inclinatur ad malum quod eligi: sed ex natura potentiae non inclinatur homo ad ma-

In art. 1. eiusdem q. 78. aduer. e diligenter, quod quia peccatum ex certa malitia, & ex passione non specie, sed gradu perfectionis & imperfectio- nis differunt, prouenit quod in eadem specie, qui prius adulterium ex passione commisit, postmodum habitus ex certa malitia adhaerens: & quod prius a parte inferiori puniatur priuabitur postmodum transiens actuali iudicio, quod hic actus delectabilis nunc est malus postmodum a superiori inchoas ipse, scilicet electione non turbatus, sed conaturalitate pronus ad tale delectabile solo actuali iudicio uere boni delectabilis ad bonum rationis charitatis prius uerum autem, dicentes se cognoscere quod male faciunt, & quod uolunt nihilominus facere. scilicet. n. actualiter hoc esse nunc malum, quod in ipsa passione positi, dicentes se scire, mentiuntur: quia uis etiam habitus, ut dictum est, laborat uel non uolunt ignorantia actualis rectoris iudicij practici comparationis prosequendae, uel fugiendae.

modum in licita potestatem, quo voluntas ex seipsa mouetur in malum?

¶ Ad hoc dicitur, quod quia inter appetitum animale et naturalem hec est differentia, quod naturalis est primo patris, animalis uero est primo totius, appetit enim oculi ad uidendum est primo oculi, uoluntas autem irascibilis, & concupiscibilis sunt primo totius, ideo appetitus naturalis non uariatur nisi secundum dispositionem illius patris, qualitercumque enim homo sit dispositus, modo non redundet in oculum, eodem modo se habebit appetitus autem animalis non solum secundum propriam dispositionem uariatur, sed secundum totius, seu passio- nis dispositionem, nam non solum aliter se habet uoluntas dispositio- ne, uel habitu in se ipsa affecta, & non affecta, sed etiam aliter se habet uoluntas hominis affecti aliqua dispositione, uel habitu. Et inde prouenit, quod homo tam secundum appetitum sensitiuum habitumque aliquid uolens, quam secundum corporalem completionem inclinatus in aliquod delectabile. Et contrarium recte rationi, aliter se habet secundum uoluntatem, quam non sit habitus, aut inclinatus. Quia enim qualis uoluntatis est, talia ei constant, & natura- le est uoluntati ferri in consonans ipsi uolenti, ideo etiam si uoluntas ipsa secundum se non sit aliter disposita, quia tamen secundum alium suppositum est aliter disposita, uel plusquam habitu, naturali scilicet: agitudine, dicitur ex seipsa moueri in malum, utroque, namque modo, scilicet ex propria dispositione, & ex dispositione suppositi, recte dicitur ex seipsa uoluntas moueri: quoniam uoluntas non solum ipsa, sed suppositum intrinsecum in ratione mouens est, quamuis differenter: quia primum conuenit ei ut conuenit cum appetitu naturali: secundum autem ut est ap-

lum sed magis ad bonum, ergo oportet si eligat malum, quod hoc sit ex aliquo superuenienti, quod est passio uel habitus: sed quando alius peccat ex passione, non peccat ex certa malitia, sed ex infirmitate, ut dicitur in est, ergo quicumque alius peccat ex certa malitia, oportet quod peccet ex habitu.

SED CONTRA. Sicut se habet habitus bonus ad electionem boni, ita habitus malus ad electionem mali: sed quicumque alius non habens habitum uirtutis, eligit id quod est bonum secundum uirtutem, ergo etiam quandoque alius non habens habitum uiti- sum, potest eligere malum, quod est ex certa malitia peccare.

RESPON. Dicendum, quod uoluntas aliter se habet ad bonum, & aliter ad malum. Ex natura enim sue potentia inclinatur ad bonum rationis, sicut ad proprium obiectum: unde & omne peccatum dicitur esse contra naturam. Quod ergo in aliquo malum uoluntas eligendo inclinatur, oportet quod aliunde contingat. Et quandoque quidem contingit ex defectu rationis, sicut cum aliquis ex ignorantia peccat. Quandoque autem ex impulsu appetitus sensitui, sicut cum peccat ex passione: sed neutrum horum est ex certa malitia peccare, sed tunc solum ex certa malitia alius peccat, quoniam ipsa uoluntas ex seipsa mouetur ad malum, quod potest contingere dupliciter. Vno quidem modo per hoc, quod homo habet aliquam dispositionem corruptam inclinante ad malum, ita quod secundum illam dispositionem fit homini quasi conueniens & simile aliquod malum. & in hoc, ratione conuenientie reddit uoluntas quasi in bonum: quia unumquodque secundum se tendit in id, quod sibi est conueniens. Talis autem dispositio corrupta, uel est alius habitus acquisitus ex consuetudine, quae uertitur in naturam: uel est aliqua aegritudinis habitudo ex parte corporis, sicut alius habens quaedam naturales inclinationes ad aliqua peccata propter corruptionem naturam in ipso. Alio modo contingit, quod uoluntas per se tendit in aliquod malum per remotionem alicuius prohibentis, puta, si alius prohibeat peccare, non quia peccatum ei secundum se displiceat, sed propter spem uitae aeternae, uel propter timorem gehennae, uel timore per presumptionem, sequi-

tur quod ex certa malitia quasi absque sermo peccet. Sicigitur patet, quod peccatum quod est ex certa malitia, semper praesupponit in homine aliquam inordinationem, quae tamen non semper est habitus: unde non est necessarium, quod quicumque peccat ex certa malitia, peccet ex habitu.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod operari qualiter iniustus operatur, non solum est operari iniuste ex certa malitia, sed et delectabiliter, & sine graui renu- sione, quod non est nisi eius quod habet habitum.

AD SECUNDUM dicendum, quod non statim ad hoc alius labitur, quod ex certa malitia peccet: sed praesupponit aliquid, quod tamen non semper est habitus, ut dicitur est.

AD TERTIUM dicendum, quod illud propter quod uoluntas inclinatur ad malum, non semper habitus est, uel passio, sed quidam aliud, ut dicitur est.

AD QUARTUM dicendum, quod non est similis ratio de electione boni, & de electione mali: quia malum nunquam est sine bono natura, sed bonum potest esse sine malo culpa perfecta.

ARTICVLVS IIII.

Utrum ille qui peccat ex certa malitia, grauius peccet quam qui ex passione.

AD QUARTUM sic proceditur. VI. quod ille qui peccat ex certa malitia, non peccat grauius, quam ille qui peccat ex passione. Ignorantia, uel excusat peccatum uel in toto, uel in parte: sed maior est ignorantia in eo qui peccat ex certa malitia, quam in eo qui peccat ex passione. Nam ille qui peccat ex certa malitia, patitur ignorantiam principij, quae est maxima, ut Phil. dicit in 7. Eth. habet enim malam existimationem de fine, qui est principium in operatiuis, ergo magis excusatur a peccato, qui peccat ex certa malitia, quam ille qui peccat ex passione. ¶ 2. Præ. Quanto alius habet maius impellens ad peccatum, tanto minus peccat, sicut patet de eo qui maiori impetu passionis deijcitur in peccatum: sed ille qui peccat ex certa malitia, impellitur ab habitu, cuius est fortior impulsio, quam passionis, ergo ille qui peccat ex habitu, minus peccat, quam ille qui peccat ex passione. ¶ 3. Præ. Peccare ex certa malitia, est peccare ex electione mali: sed ille qui peccat ex passione, et eligat malum, ergo non minus peccat, quam ille qui peccat ex certa malitia.

peccatus animalis, praesertim intellectualis, unde ly, ex ipsa, non distinguitur contra suppositum, sed contra alias partes ut sic, quae sunt principia humanorum actuum, intellectum scilicet, & appetitum sensitiuum. Et si non intelligis in electiones has corporales, uide superius in quest. 32. art. 7.

¶ Super Quaest. 78. Articulum quartum.

IN artic. 4. in respon- sione ad primum occurrit dubium, quoniam uideatur contra- riarum praedictis in primo articulo huiusmet questionis. Dicitur nanque fuit, quod maior est ignorantia peccantis ex passione, quam ex malitia: quia ille ignorat hoc nunc esse malum, iste uero scit hoc nunc esse malum, quamuis ignoret hoc nunc esse peius sibi. modo autem dicitur, quod maior est ignorantia peccantis ex malitia.

¶ Ad hoc dicitur tripliciter, quod ignorantia potest referri ad duo, scilicet ad ipsum peccatum, uel ad rationem peccandi. Si referatur ad ipsum peccatum, sic maior est ignorantia peccantis ex passione: quia ignorat hunc actum, nunc esse malum, quod non later peccantem ex malitia. Si uero referatur ad rationem peccandi, sic ignorantia peccantis ex malitia est maior: quia ex affectu nimio ad minus bonum errat circa finem proponendum, quod est ratio peccandi. Ex hoc nanque, quod affectus quis est plus ad lucrum, quam ad bonum iustum, ut dicitur bonum lucri magis sectandum. Et inde prouenit, quod sciens eligi priuari iustitiam, ut lucretur, scit ergo iste lucrum esse nunc iniustum, quod ex passione peccans ignorat: sed ex nimio amore lucri ne scit postponendum esse bono iustitiae, quod est magis ignorare, quo ad rationem peccandi, quia in passione existens non ex ipso amore unius boni, sed

In corp. art.

In corp. art.

Sup. q. 47. ar. 2. cor. & 28. q. 7. ar. 1. co. & 2. di. 7. q. 1. ar. 2. cor. 6. & mal. q. 3. ar. 13. & quel. 2. ar. 15. cor.

Ca. 8. a med. co. 5.